نهمین همایش زبان شناسی ایران

9th Iranian Conference on Linguistics

۵ و ۶ اسفند ماه ۱۳۹۳

24 - 25 February 2015

چکیده مقالات و سخنرانی ها

تهران، دانشگاه علامه طباطبائی،
دانشکده ادبیات فارسی و زبان های خارجی

Tehran, Allameh Tabataba'i University,
Faculty of Persian Literature & Foreign Languages
www.Lsi.ir

فرهنگستان زبان و ادب فارسی

بررسی ریشهٔ فعل در زبان‌های حاشیهٔ خزر (گیلکی، تالشی و تاتی)

جهاندوست سبزعلیپور
عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت
sabzalipor@gmail.com

چکیده

فعل از اجزای بنیادین زبان است که نسبت به سایر اجزای آن دستخوش تغییرات کمتری می‌شود و ریشه جزئی است که میان لغت‌های تشکیل‌دهندهٔ یک خانوادهٔ لغوی مشترک است و معنی اصلی آن لغت‌ها را دربردارد (ابوالقاسمی، ۱۳۸۳: ص ۱۴۶). با شناخت ریشهٔ فعل در یک زبان می‌توان بسیاری از واژه‌های آن زبان مثل مصدر، مادهٔ فعل، صفت فاعلی، صفت مفعولی و... را که مشتق از آن هستند، شناسایی کرد. این پژوهش برآیند دو طرح پژوهشی: ۱ـ جمع‌آوری و تحلیل مصادر زبان‌های گیلکی، تالشی و تاتی (انجام‌شده در سال ۱۳۹۲) و ۲ـ بررسی ریشه‌شناختی افعال زبان‌های تاتی، تالشی و گیلکی (در حال انجام) است. در پژوهش نخست از هر کدام از زبان‌های تاتی، تالشی و گیلکی ۱۰ گونه (مجموعاً ۳۰ گونه)، انتخاب و مصادر آنها جمع‌آوری و تحلیل شده است. در مجموع نزدیک به ۱۴ هزار مصدر ساده و پیشوندی در این زبان‌ها وجود دارد. در طرح دوم، از روی مصادر جمع‌شده، ریشهٔ افعال این ۳۰ گونهٔ زبانی استخراج می‌شود. ۲۰۰ تا ۳۰۰ ریشهٔ فعل در گونه‌های مختلف وجود دارد که در این ۳۰ گونهٔ زبانی تکرار می‌شوند و تفاوت آنها در این بخش اندک است. تعداد قابل ملاحظه‌ای از آنها در زبان‌های ایرانی باستان مثل اوستایی و فارسی باستان یافت می‌شود و تعدادی نیز در سایر زبان‌های ایرانی قابل پیگیری است، اما ریشه‌هایی نیز وجود دارند که باید در دیگر زبان‌های هندواروپایی به سراغ آنها رفت.

کلیدواژه‌ها: زبان‌های ایرانی، زبان‌های حاشیهٔ خزر، تاتی، تالشی، گیلکی، ریشهٔ فعل، ریشه‌شناسی

ابوالقاسمی، م. (۱۳۸۳). *دستور تاریخی زبان فارسی*. تهران: انتشارات سمت.